

Lp Maido Ruusmann
Tõrva vallavalitsus
torva@torva.ee

Teie: 10.10.2018 nr 7-1/2018/15-12
Meie: 13.12.2018 nr 1.1-7/2302

Muinsuskaitseameti seisukoht Tõrva valla üldplaneeringu koostamise ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamise kohta

Tõrva Vallavalitsus teavitas Muinsuskaitseametit Tõrva valla üldplaneeringu ja KSH algatamisest.

Muinsuskaitseamet märgib, et Tõrva valla üldplaneeringu koostamisel tuleb mälestiste ja laiemalt pärandi teemat käsitleda üldplaneeringu osana. Kultuuripärandi käsitlemisel tuleb lähtuda 2018. aastal Rahandusministeeriumi poolt koostatud juhise „Nõuandeid üldplaneeringu koostamiseks“ https://planeerimine.ee/static/sites/2/uldplaneeringu_juhis_final.pdf (ptk 4.7. „Kultuuripärandiga arvestamine“).

Lähtuda tuleb riikliku kaitse all olevatest kultuurimälestistest ja nende kaitsevöönditest. Mälestiste nimekiri on kättesaadav Kultuurimälestiste riiklikus registris, millel on olemas riskasutus Maa-ameti põhikaardiga (<https://register.muinas.ee>). Vastavalt muinsuskaitseaduse § 25 lg 3 on kinnismälestiste kaitsevöönd 50 meetri laiune maa-ala mälestise väliskontuurist juhul, kui ei ole määratud teisiti. Mälestisel ja mälestise kaitsevööndis kehtivad muinsuskaitseadusest (§ 24 ja 25) tulenevad kitsendused. Muuhulgas on Muinsuskaitseameti ning linna- ja vallavalitsuse loata kinnismälestisel keelatud kinnistute piiride muutmine ja kruntimine, maakasutuse sihtotstarbe muutmine, teede rajamine ja remontimine, kaitsevööndis teede, kraavide ja trasside rajamine ning muud mulla- ja ehitustööd.

Planeeringualale jäävate maa-alaliste arheoloogiamälestiste (pargid, asulakohad, maa-alused kalmistud, kalmed, muistsed põllud jms) väliskontuurid on nähtaval Maa-ameti põhikaardil kultuurimälestiste kihil. Küsimuste korral palume ühendust võtta Muinsuskaitseameti kartograafia nõunikuga (Kalle.Lange@muinsuskaitseamet.ee).

Mälestised näitavad piirkonna ning kultuurmaastiku ajaloolist mitmekihilisust, mistõttu tuleb planeerimisel lähtuda mälestisi säästvast põhimõttest ning arvestada avalike huvidega. Mälestisi ümbritseva kaitsevööndi mõte on tagada mälestise säilimine ajalooliselt väljakujunenud maastikustruktuuris ja mälestist vääristavas keskkonnas, vältida mälestist ja ümbritsevat keskkonda kahjustavaid tegevusi. Õuealadest väljapoole jäävate mälestiste puhul tuleb tagada igäihe vaba juurdepääs mälestisele päikesetõusust loojanguni (muinsuskaitseadus § 26 lg 2). Kuna Tõrva valla territooriumile ei jää muinsuskaitsealasid, ei ole üldplaneeringule tarvis koostada eraldi üldplaneeringu muinsuskaitse eritingimusi.

Riiklike mälestiste ja muinsuskaitsealade muutmiseks või kaitse alt välja arvamiseks üldplaneeringuga ettepanekuid teha ei saa, kuid üldplaneeringu koostamisel on oluline neid käsitleda ja anda piirkonna arengu huvidest lähtuvad sisulised suunised. Üldplaneeringus käsitletav teema peaks olema ehitismälestiste kasutuses hoidmine ja kasutuseta mälestistele uue funktsiooni leidmine. Kasutus on ka eeldus pärandi pikaajaliseks korrashoiuks ja säilimiseks, ehituspärandi kasutuseta jätmise võib kaasa tuua selle hävimise.

Samuti on oluline käsitleda ehituspärandi vahetut ümbrust ja maastikulist konteksti. Olulisemate mälestiste puhul on võimalik üldplaneeringuga määrata vaatesektoreid, mis on suuremad mälestise 50-meetrisest kaitsevööndist (vt lähemalt Rahandusministeeriumi nõuanded üldplaneeringu koostamisel, ptk 4.7.2).

Üldplaneeringus saab tähistada koos miljööväärtuslike aladega ka väärtuslikud maastikud ja üksikobjektid, võttes sisuliselt objektid kohaliku kaitse alla vähemalt planeeringu kehtivuse ajaks. Väärtuslike objektide määratlemiseks saab kasutada erinevaid avalikke registreid (vt allpool), samuti on soovitatav läbi viia täiendavaid inventeerimisi, info kogumist kohaajaloolastelt jms.

Pakume Teile miljööväärtuslike alade ja väärtuslike üksikobjektide määramisel abimaterjaliks Muinsuskaitseameti poolt viimastel aastatel tellitud valdkondade inventeerimisi ja analüüse. Kõik need on saadaval Muinsuskaitseameti arhiivis Pikk tn 2 Tallinnas ja valdav enamus digitaalselt Muinsuskaitseameti kodulehelt ja registritest, sh:

Maaehituspärandi

andmekogu

<https://register.muinas.ee/public.php?menuID=rehemaja&action=list>

Matmispaikade register

<https://register.muinas.ee/public.php?menuID=burialplace>

Muistised ja pärimuspaigad

<https://register.muinas.ee/public.php?menuID=placeinfo>

20. sajandi väärtuslik arhitektuur:

<https://register.muinas.ee/admin.php?menuID=architecture>

Muinsuskaitseamet juhib tähelepanu järgmistele analüüsimist vajavatele teemadele ja vajadusele hinnata planeeringu elluviimisega kaasnevaid võimalikke mõjusid:

- erinevate ajaperioodide kultuurpärandi kihistused ja nende väärtus. Väärtust võiks omistada ajalooühtlusega või kohapeal tuntud muistenditega seotud paikadele, kultuuritegelaste elu ja tegevusega seotud paikadele, kohalikele inimeste eneseteadvustamise ja samastumise kohtadele;
- võimalikud arheoloogiliselt väärtuslikud alad. Piirkondi, kus arheoloogiamälestiste kontsentratsioon on eriti suur, tuleb arvestada mälestistele sobiliku keskkonna säilitamisega ning asjaoluga, et muinas- ja keskaegsete asustuskeskuste läheduses võib olla veel leidmata kultuuriväärtusi (asulakohti, kalmeid, rauasulatuskohti jms). Mälestiste rühmale sobilik keskkond on traditsiooniline ajaloolise asustusstruktuuriga maastik;
- olemasolevad ja potentsiaalsed miljööväärtuslikud alad. Väärtuskriteeriumiteks võivad olla nii tüüpilisus kui erilisus. Et määrata külladesse ehitamise ja maakasutamise tingimused, soovime analüüsida küllade väljakujunenud struktuuri ja pidada oluliseks nende säilitamist. Oluliseks tuleb pidada väärtusliku miljöoga küllade krundi suurusi, hoonestuse ja kujundamise elemente, hoonestusstruktuuri ja maakasutust. Uut hoonestust ja maakasutust tuleb sobitada vanaga olemasolevaid väärtusi rikkumata. Väärtuslikud on piirkonnad, kus on algupäraselt säilinud taluarhitektuuri, on jälgitav ajalooline asustusstruktuur ja teedevõrk, traditsiooniline maakasutus;
- ajalooliselt väärtuslikud objektid, sh hooned, monumendid, sillad, teed, tähistused jne ning nende säilimiseks vajalike tingimuste seadmine;
- maastikupilt, sh vaated kultuurilooliselt olulistele objektidele, vaatekoridoride määratlemine;
- väärtuslike maastike piiride täpsustamine. Keskkonna kultuuristamisel varasemate põlvkondade töö väärtustamine. Ajaloolise väärtusega on maastikumuster, kus võib leida muinas-, mõisa-, talu- ja kolhoosiaegseid maastikke. Väärtuslikud on maastikud, kus on kiviaiad, vared, lahtised madalad kraavid, alleed, veskite paisud, veskijärved jm kultuurilist eripära väljendavad objektid.

Täiendavate küsimuste korral palume pöörduda Muinsuskaitseameti Valgamaa vaneminspektori poole.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Margis Sein
Valgamaa vaneminspektor

Margis.Sein@muinsuskaitseamet.ee; 766 6326; 53049596